

به نام خدا

مدرس:

شهناز خادمی زاده

عضو هیات علمی گروه علم اطلاعات و دانش
شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

• آشنایی با اصول طراحی
در وب سایت های
کتابخانه ای

فهرست مطالب

• عصر اطلاعات

- کاربردها و ضرورت وب سایت های کتابخانه ای
- خدمات قابل ارائه یک کتابخانه در وب سایت
- تعاریف و مفاهیم در طراحی وب سایت
- ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای
- اصول و طراحی وب سایت
- اصول معماری در طراحی وب سایت

عصر اطلاعات و فناوری در کتابخانه ها

• موج های تغییرات در جهان

موج های تغییرات در جهان

• تغییرات اساسی در طول تاریخ بشر که تحت عنوان “موج ” از آنها یاد می شود را می توان به ۴ دوره یا موج تقسیم بندی نمود:

• موج اول: عصر کشاورزی

هدف از ایجاد این موج حل مشکلات معیشتی و غذایی بشر آن زمان بوده است.

• موج دوم: عصر صنعت

اهداف موج دوم تهیه ابزار کار بود، از تاثیرات مهم این موج افزایش جمعیت جهان همراه با رفاه بیشتر و جلوگیری از مرگ و میر زیاد مردم بوده است

موج سوم: هزاره سوم / عصر IT

موج سوم؛ سوم؛ عصر اطلاعات:
بعد از اختراع رایانه و سرعت توسعه مخابرات و ارتباطات ، بشر نیاز به تغییر جدیدی را درک نمود و آن چیزی جز دسترسی به اطلاعات و دانش نبود. هدف از موج سوم، دسترسی به اطلاعات و دانش با استفاده از ابزار فناوری اطلاعات مانند رایانه، شبکه‌های متنوع محلی و جهانی و اینترنت به همراه توسعه نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز عصر اطلاعات بوده است. **عمر موج سوم که آنرا عصر دانش و بعضاً جامعه اطلاعاتی نیز می‌گویند، نزدیک به ۵۰ سال می‌باشد.**

زمان. مکان. فیزیک

بدون محدودیت

موج سوم؛ عصر اطلاعات:

موج سوم برای آن بوجود آمد که با توسعه صنعت در موج دوم، نیاز بود اطلاعات بیشتری از نقطه‌ای به نقطه دیگر منتقل شود و بشر نیاز بیشتری به دانش داشت و لذا تولید، توزیع و استفاده از اطلاعات محور این تغییر قرار گرفته و اینترنت و رایانه برای این خدمت بکار گرفته شدند

e-Everything

e-Business
e-Commerce
e-Banking
e-Learning
e-Money
e-Government
e-Mail
e-Book

موج چهارم: عصر مجازی:

• پیش‌بینی می‌شود که تا ۲۰ سال آینده بشر در “عصر مجازی” یا در چهارمین مقطع اساسی تحول تاریخ خود که **موج چهارم** نیز نامیده می‌شود، قرار خواهد گرفت .

• موج چهارم در حقیقت فرم توسعه یافته عصر اطلاعات و دانش است که دیگر مشکل عمده بشر در زمینه تامین معاش، تهیه ابزار و دسترسی به دانش و اطلاعات حل شده است و نیاز به تغییر و تحول بزرگتری در جامعه بوجود آمده است.

• با شروع موج چهارم، بشر جامعه جدید و عصر نوینی را آغاز خواهد کرد که **اکثر امور در آن جامعه بصورت مجازی** خواهند بود، این عصر جدید بنام عصر مجازی شناخته خواهد شد.

عصر مجازی

- در عصر مجازی بیشتر امور بشر بصورت غیر فیزیکی قابل انجام است، مثلاً **برای خرید از فروشگاه‌های دور دست** و حتی در کشوری دیگر نیاز به حضور فیزیکی خریدار و فروشنده در یک مکان ثابت نیست، برای **آموختن دانش، نیاز به رفتن مدارس سنتی** و یا **دانشگاه‌هایی مانند دانشگاه‌های فعلی نخواهد بود**، یک استاد در آن واحد می‌تواند در منزل دانشجو در دهها کشور و مکان دیگر آموزش مجازی دهد این حضور بقدری طبیعی خواهد بود که دانشجو حضور استاد را در منزلش درک می‌کند و احساس تخیلی حقیقی در دانشجو بوجود می‌آید. پول فیزیکی وجود نخواهد داشت، **دوربین‌های مخصوصی** که به سیستم فتومتریک مجهز هستند، از روی **قرنیه چشم افراد را شناسائی می‌کنند** و لذا نیاز به داشتن کارت شناسائی و کارت اعتباری نیز نخواهد بود و بصورت خودکار بسیاری از مسائل روزمره امروزی بشر انجام می‌شود. بازرگانی مجازی رونق زیادی خواهد یافت و **امکان عرضه کالا در هر زمان و در هر کجا، در اولین فرصت ممکن امکانپذیر خواهد شد. تولید انبوه محدود می‌شود و تولید کالاهای غیر فیزیکی افزایش چشمگیری خواهند یافت.** **از جمله کالاهای غیر فیزیکی فروش اطلاعات، موسیقی و فیلم** هستند که هم اکنون بخش بزرگی از درآمد دولت آمریکا از همین کالاهای غیر فیزیکی می‌باشد.
- در عصر مجازی، تمام اموری که این روزها با **پیشوند (e) مطرح** می‌شوند دارای **پیشوند مجازی (Cyber)** خواهند شد. مثلاً بانکداری مجازی جایگزین بانکداری الکترونیکی، پول مجازی جایگزین پول الکترونیکی، بازرگانی مجازی جایگزین بازرگانی الکترونیکی، **آموزش مجازی جایگزین آموزش الکترونیکی** و **نهایتاً دولت مجازی جایگزین دولت الکترونیکی** که در موج سوم مطرح شده‌اند، خواهد شد.
- **هزاران شغل جدید مجازی جایگزین شغل‌های سنتی و الکترونیکی امروزه** خواهند شد و تعداد مشاغل مورد نیاز بیشتر از جمعیت روی کره زمین خواهد شد. نتیجه ابتدایی این تحول آن است که فردگرایی و دیکتاتوری از جوامع حذف و کار گروهی و تفکر جمعی که از طریق رسانه‌ای مانند وب [۱] سازماندهی خواهد شد، جایگزین می‌شود. دانش محوری، اساس اداره جوامع مجازی خواهد شد. و آموزش در طول عمر به عنوان اولین نیاز اولیه بشر مطرح خواهد شد و تقریباً تمام امور اداره جوامع امروزی تغییر خواهد کرد و **جهان جدیدی جایگزین جهان فعلی می‌شود که در آن امکان انجام عدالت و داشتن رفاه بیشتر برای همه فراهم می‌باشد.**

تغییرات

فضا ----- فضای حقیقی به فضای مجازی

زمان ----- وقت محلی به وقت جهانی

سرعت ----- سرعت صوت به سرعت نور

ارتباطات ----- آنالوگ به دیجیتال

دنیای مجازی

Virtual:

- University
- Library
- Museum
- Radio and TV
- Super Market
- Medicine
- Play
-

چالش های عصر مجازی

• یکی از مشکلات موجود برای رسیدن به عصر مجازی، مشکل روانی بشر است که در مقابل تغییر، عموماً واکنش منفی نشان می‌دهد. لذا، مشخص می‌شود که آموزش و ایجاد فرهنگ یکی از مسائل مهم در توسعه فناوری اطلاعات می‌باشد.

• مشکل بعدی حتی در کشورهای توسعه یافته، مربوط به افراد سالخورده و مسوولین سابقه‌دار که تجربیات سنتی را با خود دارند و تسلیم فناوری‌های نوین نمی‌شوند و در مقابل تغییر می‌ایستند و مراحل توسعه را با تاخیر مواجه می‌سازند، می‌باشد

فناوری در کتابخانه ها

- امروزه شتاب تغییرات از توان بسیاری از انسانها و نهادها و سازمانها، برای تطابق با این دگرگونیها پیشی گرفته است.

فرصتها و تهدیدهای فناوری:

- در عصر اطلاعات و دوران گسترش شتابان چندرسانه ایها، اینترنت و اینترنت، تلاش بر آن است که با استفاده از این ابزارها سطح بهره وری در همه زمینه ها افزایش یابد.

فناوری در خدمات کتابخانه ها

• بهره گیری از **فناوریهای جدید** در بخشهای مختلف کتابخانه ها و دگرگونی خدمات سنتی آنها به سوی خدمات الکترونیکی اشاره به عصر اطلاعات و دوران گسترش شتابان چندرسانه ایها، اینترنت و اینترنت، است.

بنابراین برای ارائه **خدمات بهتر**، در **طراحی و ایجاد وبسایت های کتابخانه ای** و در بطن آن طراحی **خدمات مرجع الکترونیکی** باید به عنوان یک ضرورت اجتناب ناپذیر مورد توجه قرار گیرد.

کاربردهای یک وب سایت در کتابخانه

- جست و جو در فهرست های یکپارچه کتابخانه،
- دسترسی به پایگاه های اطلاعاتی پیوسته، خدمات امانت و
تأمین مدرک، خدمات مرجع و
- ارتباط مخاطبان و کتابخانه

خدمات وب سایت کتابخانه

- خدمات جستجوی منابع
- خدمات آموزش برخط
- خدمات مرجع

خدمات مرجع قابل ارائه یک کتابخانه در وب سایت

- خدمات مرجع الکترونیکی از طریق وبسایت کتابخانه ها در قالب خدمات اصلی زیر ارائه میشود:
- **تراکنش همزمان**: ارتباط همزمان کاربر با کتابدار (ویدئوکنفرانس، چت آنلاین)
- **تراکنش غیر همزمان**: ارتباط کتابدار و کاربر با کمی تاخیر (ایمیل و میز مشاور مرجع ...)
- **خدمات مرجع مشارکتی**: ارائه خدمات تیمی چند کتابخانه (فراهم آوردن منابع کنسرسیومی)

- **خدمات ارجاعی:** دسترسی به سایت ناشران، دسترسی به وب سایت سازمانهای دیگر، امانت بین کتابخانه ای و خدمات راهنما (لینک دادن)
- **خدمات پرسش های رایج:** در قالب پرسش و پاسخ های فشرده
- **فرم بازخورد:** برای سوال های جانبی از کتابداران، ارائه پیشنهادها، نظرها و توصیه هایی در زمینه خدمات کتابخانه (تماس با ما)

وب سایت کتابخانه مجازی جهان

<http://www.wdl.org>

مروری بر پژوهشها

- پژوهشهای انجام شده در این زمینه بیشتر رویکردی ارزیابانه نسبت به خدمات مرجع دیجیتال داشتهاند. اصغریپوده (۱۳۸۰) (در پژوهشی، وبسایت ۲۰ کتابخانه دانشگاهی را در
- ۴ کشور انگلیسی زبان (آمریکا، کانادا، استرالیا، و انگلستان) با ۵ وبسایت کتابخانه دانشگاهی
- در ایران با استفاده از سیاهه و ارسبی متشکل از ۲۷ ویژگی مقایسه کرد. یافتهها نشان داد که میزان همخوانی وبسایتهای داخلی حدود ۴۵ درصد بوده است. این پژوهش بیانگر این موضوع است که وبسایتهای کتابخانههای دانشگاهی ایران از طراحی ضعیفی برخوردارند و کمترین میانگین امتیاز را در طراحی وبسایت، کتابخانههای دانشگاهی دارا هستند.

مروری بر پژوهشها

• طی پژوهشی وضعیت خدمات مرجع در ۴ کتابخانه دانشگاهی در مالزی را بررسی کردند. این پژوهش با هدف بررسی چگونگی استفاده از خدمات مرجع سنتی و دیجیتال انجام شده و میزان آگاهی و رضایت کاربران از خدمات مرجع مورد سنجش قرار گرفته است.

• یافته ها نشان داد که خدمات مرجع دیجیتال بهترین شکل ارائه خدمات است. **پست الکترونیکی، فرمهای وب، و از کتابدار بپرس،** از مهمترین مجرای مورد استفاده برای ارائه خدمات بوده است.

• یافته های پژوهش هایی چون (نوکاریزی، خیرخواه و کیانی، ۱۳۹۲)، (نوکاریزی و عابدینی، ۱۳۹۱) و (محمداسماعیل و خانلرخانی، ۱۳۸۸) در زمینه ارزیابی وب سایت های دانشگاهی و سازمانی ایرانی، نشان می دهند که باید در طراحی وب سایت ها تلاش های بیشتری انجام شود تا برای کاربران جذاب تر شوند و کارایی بیشتری داشته باشند.

• مدیران و طراحان وب سایت ها باید در کنار تجربه و تخصص خود، **استانداردها و مؤلفه های اساسی کاربردپذیری** وب سایت، **نظرهای کاربران** خاص آن وب سایت و **انتظارهای کاربران** و نیز ویژگی هایی را که از طریق آن ها کاربران با سهولت بیشتری از وب سایت استفاده می کنند، شناسایی کنند.

بخش اول: تعاریف و مفاهیم

مقدمه

تعریف اینترنت

تعریف وب و وبسایت

انواع وب

تعریف مرورگر

تعریف ماژول

وبسایت یا پرتال

انواع وبسایت ها

تعریف وبسایت های کتابخانه ای

ویژگی های وبسایت مناسب کتابخانه ای

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف و مفاهیم

اینترنت یک شبکه جهانی است که شامل میلیون ها کامپیوتر متصل به هم از سرتاسر دنیا بوده و اجازه انتقال انبوهی از داده ها و اطلاعات را میان کامپیوترهای موجود می دهد.

تعریف اینترنت

• مجموعه ای از شبکه های بهم متصل که در سراسر جهان گسترده است

• در اواخر دهه ۶۰ میلادی در آمریکا ابداع و راه اندازی شد

• در دهه ۸۰ و ۹۰ رشد بی سابقه ای یافت

• با ابداع **Web** در سال ۱۹۹۳ انقلابی در تکنولوژی اطلاعات ایجاد کرد

اینترنت چیست؟

• اینترنت محبوب ترین شبکه کامپیوتری دنیا است که ابتدا به شکل یک **پروژه تحقیقاتی آکادمیک** در سال ۱۹۶۹ شروع و سپس در **دهه ۱۹۹۰ میلادی به یک شبکه جهانی** تبدیل شد.

اینترنت به خاطر عدم تمرکزش مشهور است. نه کسی صاحب اینترنت است و نه کسی می تواند تعیین کند که چه کسانی به آن وصل شوند.

تاریخچه

• اینترنت تحت عنوان **پروژه ARPANET** (Advanced Research Project Agency) شروع شد، یک **شبکه تحقیقات دانشگاهی** که سازمان پروژه های تحقیقاتی پیشرفته (ARPA) آن را پشتیبانی می کرد. این پروژه توسط باب تیلور (Bob Taylor)، یکی از مدیران آرپا، هدایت می شد و **شبکه آرپانت** نیز در سال ۱۹۶۹ عملیاتی شده بود.

اما در دهه ۱۹۸۰، تامین هزینه اینترنت از ارتش امریکا به سازمان ملی علوم (NSF) منتقل شد. NSF شبکه های دور-بُردی را تامین سرمایه می کرد که در فاصله سال های ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۴ تبدیل به ستون فقرات اینترنت شده بودند. سپس در ۱۹۹۴، دولت کلینتون کنترل ستون فقرات اینترنت را به بخش خصوصی واگذار کرد. از آن زمان به بعد نیز سرمایه گذاری و اداره آن به شکل خصوصی صورت گرفته.

چه کسی اینترنت را اداره می کند؟

• هیچ کس اینترنت را اداره نمی کند. اینترنت در واقع شبکه ای غیرمتمرکز متشکل از شبکه های کوچکتر است. هزاران شرکت، دانشگاه، دولت، و نهاد دیگر شبکه های اختصاصی خودشان را اداره می کنند و بر اساس معاهدات ارتباط اختیاری، با یکدیگر به تبادل می پردازند.

• **جامعه اینترنت** سازمانی غیر انتفاعی است که به سال ۱۹۹۲ تاسیس شده تا بر سیاست گذاری ها و پروتکل های ارتباطی اینترنت نظارت کند.

اجزا اینترنت

• امروزه اینترنت از ۳ بخش اصلی تشکیل شده:

۱. **کیلومتر آخر (مایل آخر):** «کیلومتر آخر بخشی از شبکه است که خانه ها و کسب و کارهای کوچک را به اینترنت متصل می کند.

• در ایران اینترنت توسط **ادارات مخابرات**، شرکت های تامین کننده خدمات اینترنتی (**ISPها**)، و شرکت های مخابراتی به شکل اینترنت Adsl، موبایل و وایمکس ارائه می شود.

۲۰. **مراکز داده** به **مکان های فیزیکی** بعضا بزرگی اطلاق می شود که پر از سرورهای مختلف هستند. **این سرورها** از داده های کاربران، برنامه های آنلاین و انواع محتواها **میزبانی** می کنند. برخی از مراکز داده متعلق به شرکت های بزرگ مانند گوگل و فیسبوک هستند که هر یک در طول روز چند صد میلیون کاربر دارند. سایر مراکز داده تجاری میزبان وبسایت ها و خدمات آنلاین کوچکتر هستند.

۳۰. **ستون فقرات** متشکل از شبکه های دور-بُردی است که داده ها را بین مراکز داده و مصرف کنندگان حمل می کنند.

• یک‌بُن‌ها معمولاً شاهراه‌هایی از جنس **فیبر نوری** هستند. این شاهراه‌ها از چندین فیبر نوری در هم تنیده تشکیل شده‌اند تا **ظرفیت انتقال داده‌هایشان بیشتر** شود.

- E-mail : پست الکترونیکی
- Usenet : گروههای مباحثه
- Telnet : اجرا برنامه بر روی یک کامپیوتر از راه دور
- به طور خلاصه: پروتکلی است که می توان بوسیله آن دستوراتی روی کامپیوتر راه دور اجرا کرد
- FTP : پروتکل انتقال فایل از راه دور
- WWW : شبکه جهانی Web

.....•

خدمات ارائه شده توسط اینترنت

- یابش: شامل جستجو و بازیابی اطلاعات و فراهم کردن امکان یافتن، مشاهده، دانلود و پردازش اطلاعات برای مشتری.
- سرویس ارتباطی: از ارسال پیام های کوتاه تا تبادل اطلاعات پیچیده بین بسیاری از سازمان ها.
- VoIP-: تلفن اینترنتی
- همکاری الکترونیکی: از بین اشخاص و گروه ها تا همکاری میان سازمان ها.
- خدمات وب: کاربرد های تجاری به مصرف کننده که از طریق اینترنت قابل دستیابی است.

- HTML: زبان برنامه نویسی وب، مشتق شده از SGML
- SGML: زبان برنامه نویسی متن محور برای توصیف محتوا و ساختار اسناد دیجیتال؛ زبانی که از آن HTML گرفته شده است.
- Home page: یک صفحه نمایش گرافیکی و متنی که به کاربران خوشامد می گوید و حاوی توضیحاتی در مورد شرکت برپاکننده صفحه است.
- وب سایت: مجموعاً، کلیه صفحات وب یک شرکت مشخص یا شخص خاص.
- وب مستر: شخص یا شرکتی که مسئولیت وب سایت را بر عهده دارد.

- URL (Uniform Resource Locator): مجموعه ای از عبارت ها که آدرس یک منبع مشخص در وب را مشخص می کنند.
- HTTP: استاندارد ارتباطی که به منظور انتقال صفحات از طریق WWW استفاده می شود؛ در واقع مشخص کننده چگونگی قالب بندی و انتقال پیام است.
- Browser: کاربرد نرم افزاری که کاربران از طریق آن می توانند دسترسی اولیه به وب داشته باشند.
- Surfing: فرایند مکان یابی در وب بوسیله مشخص کردن و کلیک کردن در یک browser.

Web شبکه جهانی

- عملاً در سال ۱۹۹۳ در سوئیس ابداع و راه اندازی شد
- محیط مناسب جهت سازماندهی اطلاعات بصورت غیرخطی است
- مجموعه ای از متنها و منابع بهم پیوسته می باشد
- امکان دسترسی به منابع چندرسانه‌ای در اینترنت را فراهم می‌سازد
- در حال حاضر پیشرفته ترین سرویس اینترنت است
- از آن با عناوین WWW و Web و W3 یاد می‌شود

تعریف وب و وب سایت

• **وب** سیستمی است با استانداردهای پذیرفته شده جهانی برای ذخیره و بازیابی، قالب بندی و نمایش اطلاعات که از معماری خدمت گیرنده و خدمت دهنده استفاده می کند.

• **وب** رابط گرافیکی بین کامپیوترهای شبکه ای متشکل از تمام کامپیوترهای دنیا که با زبان مشترک به هم وصل می شوند.

• **ماهیت قابلیت جستجوی** صفحات وبی

• **وب سایت** به مجموعه ای از صفحات وب در اینترنت اطلاق می شود که متعلق به یک مکان خاصی است.

WWW عناصر اصلي

- (URL) Universal Resource Locator

- Protocol://HostName/DirectoryName/FileName#AnchorName

- مثال <http://www.um.ac.ir/staff/list.html>

- (HTTP) HyperText Transfer Protocol

- روش Request/Response

- (HTML) HyperText Markup Language

- مجموعه اي از tagها براي مشخص کردن متن

انواع وب

انواع وب

وب سنتی یا وب ۱

وب ۲

وب ۳

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف و مفاهیم

➤ نرم افزارهای دسترسی و مشاهده صفحات وب در اینترنت

➤ کاربران را قادر می سازند که به راحتی بین صفحات مختلف سایت ها حرکت نموده و از منابع گسترده وب استفاده نمایند.

تعریف مرورگر

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول: تعاریف و مفاهیم

نمونه هایی از مرورگرهای معروف

Internet Explorer

FireFox

Chrome

Opera

Mosaic

Safari

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف و مفاهیم

• ماژول چیست؟ (Module)

• محتوا و طرح کلی صفحات بوسیله ماژول ها و چیدمان آنها در صفحه
تامین میشود.

• برای نمایش محتوا یا انجام یک عملیات خاص استفاده می شود.

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف اول و حیمفا (Mod)

انواع ماژول ها

ماژول اخبار

گالری عکس

پیوندهای مفید

ماژول دانلود

ماژول نمایش مطالب

ماژول اسلایدر

گالری فیلم

متن متحرک

و غیره

اخبار و رویدادهای کتابخانه

دسته بندی اخبار

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد برگزار می کند:
کارگاه آموزشی "آشنایی با اصول طراحی
وبسایت های کتابخانه ای، اصول ارزیابی
وبسایت های کتابخانه ای (ویژه مسئولین کتابخانه
ها و سایت ها)

تاریخ وقوع: ۱۳۹۵/۰۷/۲۸

دومین نشست از سلسله نشست های گروه های
آموزشی با ریاست و کارشناسان کتابخانه مرکزی و
مرکز اسناد برگزار شد.

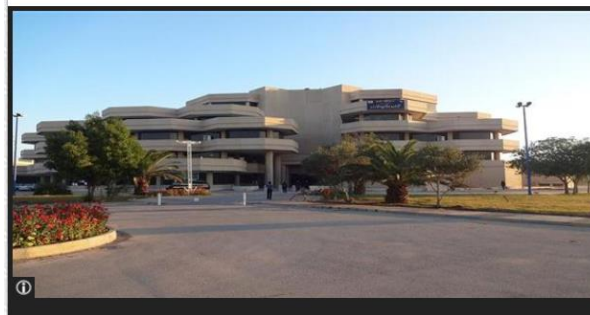
تاریخ وقوع: ۱۳۹۵/۰۷/۲۸

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد برگزار می
کند: کارگاه آموزشی "مدیریت دانش: اشتراک
دانش" (ویژه اعضا، هیأت علمی)

تاریخ وقوع: ۱۳۹۵/۰۷/۲۷

کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد برگزار می کند:
کارگاه آموزشی آشنایی با خدمات تأمین مدرک، طرح
امین، طرح غدیر و (ویژه دانشجویان تحصیلات
تکمیلی)

تاریخ وقوع: ۱۳۹۵/۰۷/۲۷

پیوندهای مفید

- سیناوب (سامانه یکپارچه نشر الکترونیکی)
- پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
- مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری
- پست الکترونیک
- شصتمین سالگرد تاسیس دانشگاه
- فراخوان ثبت نام دانش آموختگان دانشگاه

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول: تعاریف و مفاهیم

وبسایت یا پرتال

وب سایت چیست؟

وب سایت که در برخی منابع فارسی «وب گاه» یا «تارنما» هم نامیده می شود به مجموعه ای از صفحات، متون، فایل های تصویری و چندرسانه ای اطلاق میگردد که برای برآورده کردن هدف خاصی در کنار یک دیگر قرار گرفته و به هم مرتبط شده اند.

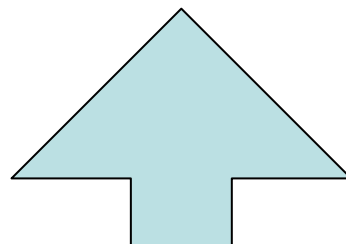
طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف و مفاهیم

وبسایت یا پرتال

پرتال چیست؟

در واقع یک پورتال ، درگاه ، دروازه یا مکانی است که اطلاعات ، اسناد و امور مهم اعم از اطلاعات و اسناد درون سازمان و سازمانهای مرتبط را بصورت یکپارچه ، سازماندهی و مدیریت می نماید و امکان ثبت و تغییر و مدیریت اطلاعات ، اسناد ، پرسنل و کاربران را بصورتی جامع و به روشهای مختلف تحت وب و تحت شبکه های گوناگون دیگری مانند شبکه های اینترنت و... فراهم می نماید.

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

تعاریف و مفاهیم

وبسایت یا پرتال

بطور کلی تفاوت وب سایت با پورتال را می توان در موارد ذیل خلاصه نمود:

- پورتال بر اساس نیاز کاربر اطلاعات مورد نیاز او را ارائه می دهد.
- پرتال امکان دسترسی آسان کاربر را به هر چیزی که برای انجام وظیفه به آن نیاز دارد بدون توجه به محل فیزیکی فراهم می آورد.
- وب سایت صرفاً جهت اطلاع رسانی است، (جنبه شخصی و تجاری دارد) در حالی که پورتال علاوه بر اطلاع رسانی به جمع آوری اطلاعات نیز می پردازد.
- پرتال های نسل سوم واسط ارتباطی قوی بین کارکنان و مشتریان و تولید کننده ها است و امکان مرتبط شدن نرم افزارهای مستقر در سرورهای مختلف را برقرار می کند.
- پرتال نقطه به هم پیوستن برنامه های کاربردی مستقر در سرورهای مختلف به طور همزمان است.
- هدف پرتال ایجاد مدیریت متمرکز در سازمان برای مدیران و معاونان / گشودن پنجره ای شفاف از سازمان
- آگاهی کاربران از آخرین اطلاعات حوزه کاری
- تجمع اطلاعات، هدف دار بودن اطلاعات، دسترسی بودن اطلاعات، دريچه ورود

• هر پرتالی می تواند وب سایت باشد ولی هر وب سایتی نمی تواند پرتال باشد.

• پرتال دسترسی آسان به امکانات مختلف

- پورتال در واقع **محتوای اطلاعاتی یک مجموعه** را از طریق وب در اختیار جامعه ای خاص قرار می دهد .
- **پرتال های کتابخانه ای** در واقع **اوپک های تحت وب** گسترده ای هستند که **به منظور در اختیار گذاری هر چه بهتر منابع و اطلاعات مورد نیاز کاربران** ت
- تشبیه پرتال ها به **کانال های تلویزیونی** دور از ذهن نیست.
- از کتابخانه ها انتظار می رود که **خدمات رسانی** را به بهترین شکل انجام دهند.

پورتال

• دلتور معتقد است که آن چه چیزی که ماهیت واقعی یک پورتال کتابخانه ای را تشکیل می دهد ، **کشف منابع** مورد نیاز کاربر است.

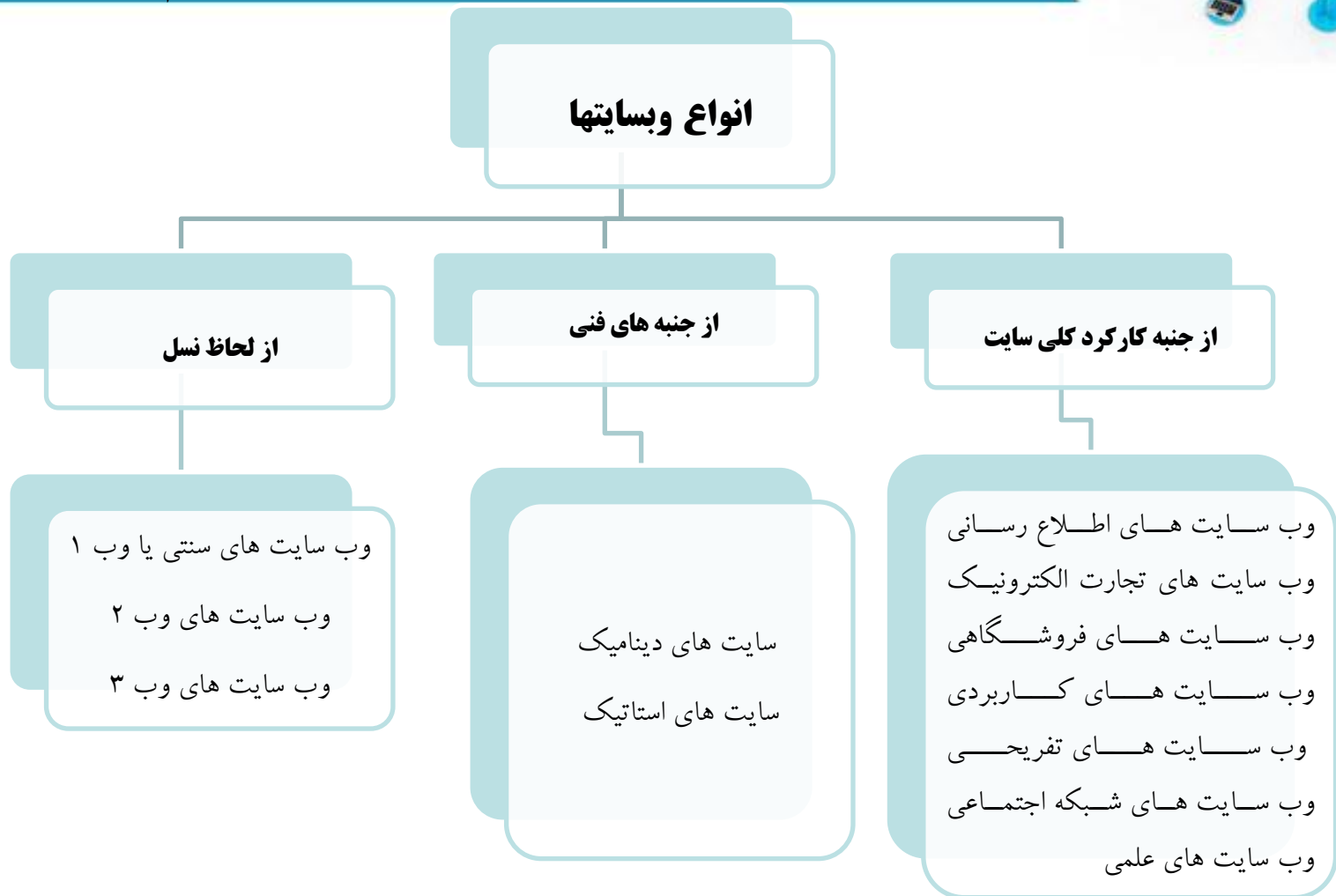
ویژگیهای مشترک پورتال ها

- **جستجوی درهم کرد (یکپارچه ای):** جستجوی یکپارچه پورتال به کاربر این امکان را می دهد که بر خلاف دیگر استانداردهای جستجو نتایج حاصل از جستجو در یک دامنه محدودتر ارائه می شوند (ص ۳ و ۴ فایل).
- **کنترل سطح دسترسی:** اتصال کاربر به سایر پرتال های موجود و منابع سایر کتابخانه های متصل به پورتال
- **خصوصی سازی نتایج جستجو:** نمایش نتایج جستجو طبق نظر کاربر
- **یکپارچگی:**
- **آمارگیری**

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول:

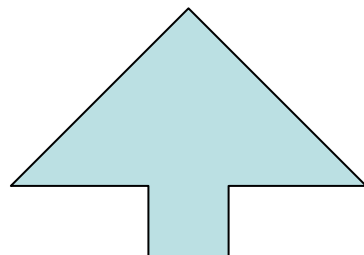
تعاریف و مفاهیم

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش اول: تعاریف و مفاهیم

تعریف وب سایت های کتابخانه ای

وب سایت های کتابخانه ها، استنادات مقالات، پایگاه های اطلاعاتی، فهرست های کتابخانه، مجلات تمام متن، روزنامه ها، کتابهای الکترونیکی، دایره المعارفها و ... را در اختیار کاربران قرار می دهند. **خدماتی همچون امانت بین کتابخانه ای، برنامه های مدیریت مرجع و ...** از طریق وب سایت مورد استفاده قرار می گیرند و کاربران از طریق **پست الکترونیکی و گفتگوی مجازی** درباره انجام پژوهش مورد مشورت و راهنمایی قرار می گیرند. علاوه بر آن، کتابخانه ها، **گنجینه دیجیتالی برای منابع در حال افزایش و آرشیوها و مدارک علمی و تاریخی دیجیتالی هستند.**

طراحی پرتال کتابخانه ای - **بخش دوم**: ویژگیهای
یک وب سایت کتابخانه ای

بخش دوم:

ویژگیهای یک وبسایت کتابخانه ای

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای

به طور کلی در وب سایت کتابخانه دو نوع ویژگی مطرح است:

ویژگی های محتوایی	←	نشان دهنده محتوای سایت
ویژگی های ساختاری	←	ویژگیهای کار برمدار که در خدمت کاربران هستند

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای

ویژگی های محتوایی

ویژگی های محتوایی را به دو دسته تقسیم کرده اند:

الف: آن دسته از ویژگی های محتوایی که در تمام وب سایتها مشترک هستند مانند عنوان،
ادرس و

ب: آن دسته از ویژگی های محتوایی که خاص وب سایت کتابخانه ای هستند که می بایست تا
حد امکان در همه وب سایتهای کتابخانه ای موجود باشند.

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای

ویژگی های محتوایی

مهمترین ویژگی های محتوایی وب سایت های کتابخانه ای عبارتند از:

تاریخچه کتابخانه
مدیریت کتابخانه
کارکنان کتابخانه
بخشهای مختلف کتابخانه
خدمات مختلف کتابخانه

(۱) معرفی کتابخانه:

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های محتوایی

مهمترین ویژگی های محتوایی وب سایت های کتابخانه ای عبارتند از:

۲. فهرست منابع کتابخانه
۳. معرفی تازه های کتابخانه
۴. سوالات متداول (FAQ)
۵. منابع مرجع الکترونیکی
۶. پایگاههای اطلاعاتی کتابشناختی و تمام متن
۷. امکان استفاده از خدمات رزرو و امانت به طور پیوسته
۸. گفتگوی آنلاین و تعامل با کتابدار
۹. اخبار و اطلاعیه های کتابخانه
۱۰. آیین نامه استفاده از کتابخانه

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های محتوایی

مهمترین ویژگی های محتوایی عبارتند از:

پیوند به منابع اینترنتی رایگان

پیوند به موتورهای جستجوی عمومی و تخصصی

وجود پیوندهای مناسب به پرتال کتابخانه های دانشکده ها دانشگاه

وجود پیوندهای مناسب به پرتال کتابخانه های سایر دانشگاهها

وجود پیوندهای مناسب به پرتال کتابخانه های سایر دانشگاههای جهان

وجود پیوندهای مناسب بازگشت به صفحه اصلی در تمامی صفحه های درونی پرتال

وجود پیوندهای مناسب بازگشت به صفحه قبل و بعد در تمامی صفحه های درونی

پرتال (آدرس صفحه جاری کاربر مثال: صفحه خانگی <منابع> مجلات.

• و حداکثر ۳ پیوند تا مقصد باید فاصله داشته باشد.

• رنگ پیوندها متفاوت و پیوندهای بازبینی شده نیز با رنگی متفاوت

• امکان راهبری شامل نوار مسیر باب و نقشه سایت است که بیانگر

وضعیت صفحه جاری کاربر است

۱۱. پیوندها (امکان
راهبری وب
سایت):

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های محتوایی

مهمترین ویژگی های محتوایی عبارتند از:

۱۲. اطلاعات مربوط به ساعت و روزهای کاری کتابخانه

۱۳. نقشه کتابخانه

۱۴. موقعیت جغرافیایی کتابخانه

۱۵. فرمهای درخواست

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای

ویژگی های ساختاری:

این ویژگیها در واقع همان ویژگیهای کار بردار است که در خدمت کاربران هستند.

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های ساختاری

۱. مشخص بودن عنوان کتابخانه در صفحه اصلی پرتال
۲. مشخص بودن سرعنوان های صفحه های درونی پرتال و متناسب بودن آن با جزئیات مربوطه در هر صفحه
۳. وجود لینک به صفحه اصلی در تمام صفحات
۴. قرار گرفتن اطلاعات مهم در صفحه اول
۵. اطلاع رسانی خدمات و محصولات
۶. تعهد نسبت به انجام محصول یا خدماتی که ارائه می شود.
۷. وجود نقشه سایت بر روی صفحه اصلی
۸. خوانا بودن متن و استفاده از قلم های مناسب
۹. سرعت دسترسی به مطالب در بارگذاری اصلی
۱۰. استفاده از تصاویر و عکس های جذاب

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های ساختاری

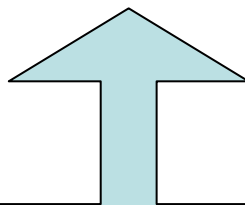
۱۱. ترکیب رنگ مناسب بین زمینه و متن
۱۲. وجود گزینه کمک در قسمت‌های مختلف سایت کتابخانه (help)
۱۳. وجود پیوندهای مناسب
۱۴. انسجام و هماهنگی مطالب ارائه شده
۱۵. ثبات و یکدستی صفحات سایت
۱۶. انواع مرورگرها سازگاری داشته باشد
۱۷. امکانات لازم برای کسب اطلاعات از کاربران تا تشویق شوند اطلاعات و نیازهایشان را براحتی منتقل کنند
۱۸. وجود موتور جستجوی داخلی مناسب در پرتال با امکان بازیابی تمامی اطلاعات موجود در صفحه اصلی و صفحه های درونی آن.
۱۹. تاریخ بروز رسانی پرتال
۲۰. نبود اطلاعات نادرست
۲۱. نبود غلط‌های املايي و گرامري
۲۲. قابلیت چاپ
۲۳. امکانات لازم برای تعامل با کاربر

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش دوم: ویژگیهای یک وب سایت کتابخانه ای ویژگی های ساختاری

۲۳. امکانات لازم برای تعامل با کاربر

- مشخص بودن آدرس پست الکترونیکی برای ارتباط با کتابدار مرجع و کتابخانه
- اگر آدرس، تلفن، یا پست الکترونیکی بر روی سایت وجود دارد باید از روز آمدی آن مطمئن شد.
- در صورتی که جواب نامه ها و ایمیل کاربران داده نشود باعث ناامیدی و قطع ارتباط می گردد.

شاخص های ارزیابی و طراحی وب سایت

طراحی سایت:

طراحی تصویرها ، گرافیک صفحه و محل قرار گرفتن آنها
طراحی و پیش بینی امکانات ضروری (امکانات چندزبانه و صفحات سلسله
مراتبی و FAQ...)

ساختار(اسکلت بندی) سایت

استفاده از پیوندهای داخلی و بیرونی مفید و منطقی

محتوی سایت

۱. مقدار اطلاعات (جامع و مانع، پیوند کافی و ...)
۲. نوع اطلاعات (معرفی آرمان سازمان، فرم ها، اخبار، تماس، آئین نامه ...)
۳. اعتماد به اطلاعات (مشخص بودن هویت نویسنده، مستندات معتبر...)

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش سوم: اصول
و طراحی وب سایت

بخش سوم:

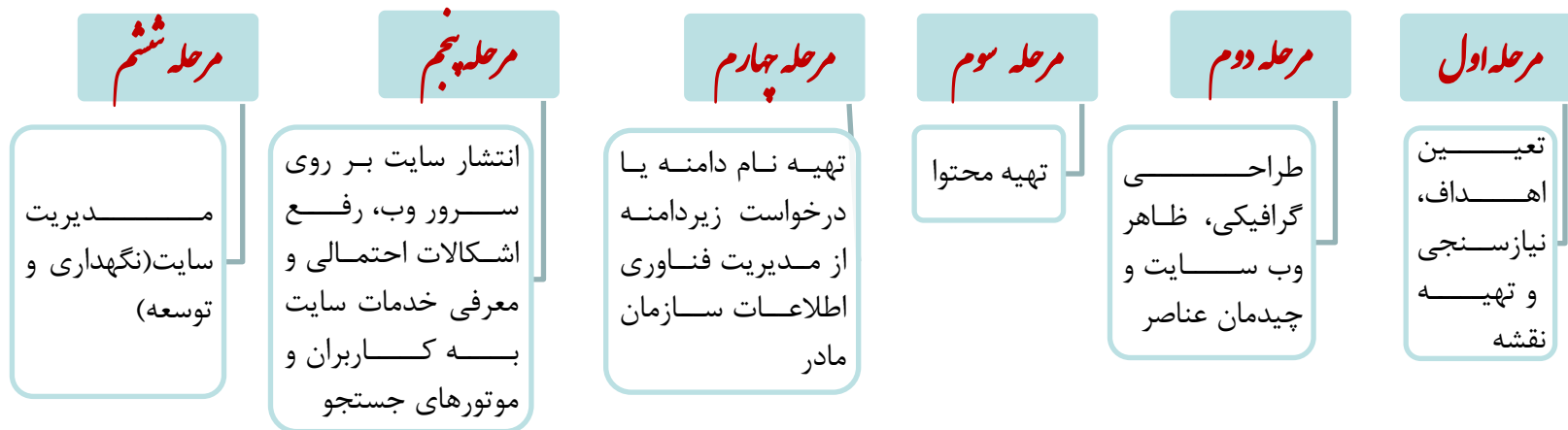
اصول و طراحی وب سایت

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش سوم: اصول و طراحی وب سایت

گام های اولیه طراحی وب سایت یک کتابخانه

مرحله اول

- تعیین اهداف وب سایت، نیازسنجی و تهیه نقشه نمونه:

معرفی وب سایت گروه فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه
فردوسی مشهد

بخش چهارم:

معماری اطلاعات

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش چهارم: معماری اطلاعات

اصول معماری در طراحی سایت

مدل معماری تک صفحه ای

معماری خطی یا صاف

ساختار درختی یا ساختار سلسله مراتب

ساختار تار عنکبوتی

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش چهارم:

معماری اطلاعات

اصول معماری در طراحی سایت

مدل معماری تک صفحه ای

برای پروژه هایی مناسب است که در آنها حجم اطلاعاتی کمی داریم و فوکوس کمی بر روی آنها قرار دارد.

Home
Page

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش چهارم:

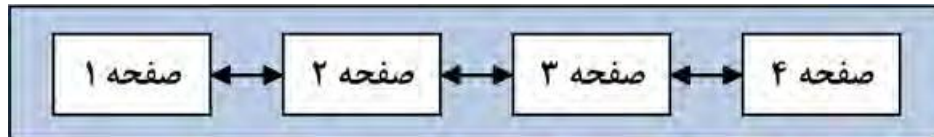
معماری اطلاعات

اصول معماری در طراحی سایت

مدل معماری خطی یا صاف

در این ساختار صفحات پشت سرهم قرار داده می شوند و به عنوان نمونه برای مشاهده صفحه سوم باید از صفحه دوم عبور کنید.

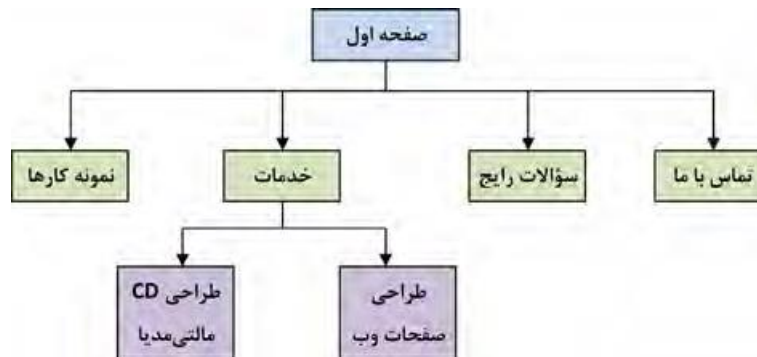

طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش چهارم: معماری اطلاعات

اصول معماری در طراحی سایت

ساختار درختی یا سلسله مراتبی

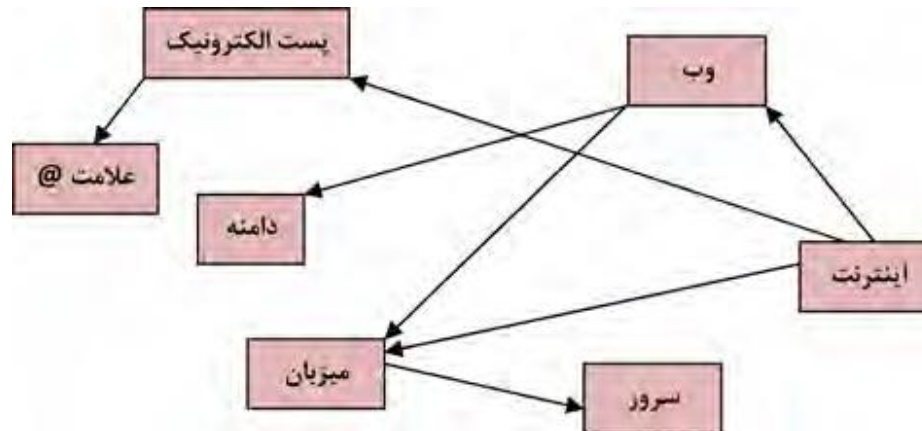
طراحی پرتال کتابخانه ای - بخش چهارم:

معماری اطلاعات

اصول معماری در طراحی سایت

ساختار تار عنکبوتی

جلسه بعد

- ارزیابی وب سایت کتابخانه،
- فنون ارزیابی وب سایت ها،
- سطوح ارزیابی
- شاخص های ارزیابی وب سایت های کتابخانه ها